

**Toate
greșelile
care se
pot face**

Cătălin Pavel (n. 1976) este scriitor și arheolog. A urmat studii doctorale și postdoctorale la University of Oxford, Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne, Institutul Arheologic Albright din Ierusalim, Universität Hamburg și Colegiul Noua Europă din București. A predat arheologie și artă clasică în București și Atlanta și a participat la săpături arheologice în țară, în Germania, Franța, Anglia, Maroc, Israel și în special în Turcia (la Milet, Gordion și, în 2005–2010, la Troia). În prezent este lect. univ. dr. habil. la Universitatea „Ovidius” din Constanța. A ținut vreme de cinci ani rubrica de arheologie din *Dilema Veche* și vreme de doi ani o rubrică literară în *Suplimentul de cultură*.

Volume de poezie: *Altera Pars* (ATU, 2012, Premiul de debut „Mircea Ivănescu” – Artgothica), *Tulburarea la fiițele vii* (Limes, 2014), *Doi oameni într-o poză* (Limes, 2015), *Adagietto* (FraACTalia, 2016), *Carnetul lui Villard* (Vinea, 2021).

Romane: *Aproape a șaptea parte din lume* (Humanitas, 2010, Premiul de debut Bibliofagia/UniCredit, trad. fr. de F. Courriol, *La septième partie du monde*, Éditions Non Lieu, 2017), *Nicio clipă Portasar* (Cartea Românească, 2015), *Trecerea* (Cartea Românească, 2016, Premiul „Ziarul de Iași”, nominalizat la Premiile USR), *Chihlimbar* (Polirom, 2017, Premiul USR, Dobrogea).

Lucrări de specialitate: *Describing and Interpreting the Past – European and American Approaches to the Written Record of the Excavation*, Editura Universității din București, 2010; *Dicționar de mitologie greco-romană: Zei, eroi, mituri* (coautor și coeditor, Corint, 2011); *Arheologia iubirii: De la Neanderthal la Taj Mahal* (Humanitas, 2019, Premiul USR Dobrogea, nominalizată la Premiile „Observator cultural”, trad. fr. de J.-L. Courriol, *Archéologie de l'amour*, Éditions de l'Aube, 2022, trad. it. de B. Mazzoni, *L'archeologia dell'amore*, Neo Edizioni, 2022); *Animalele care ne fac oameni: Blană, cozi și pene în arheologie* (Humanitas, 2021).

Cătălin Pavel

**Toate
greșelile
care se
pot face**

ROMAN

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Aflase despre armata plantatorilor de pe Facebook, în timp ce o aștepta în beznă pe Carmen Ottomanyi să iasă din duș și să se bage în pat lângă el, iar apoi lucrurile să scape, în măsura posibilului, de sub control. Probabil ar fi trebuit să se concentreze asupra faptului că urmau să facă dragoste, numai că, deși nu era decât o ușă între ei, se simțea bineînțeles singur, de parcă ușa aia despărțea două țări diferite. Stătea deci și freca plictisit telefonul pe Facebook, cu gândurile lui obișnuite, deși în același timp o dorea foarte mult. Știa că nu e-n regulă ce face – ar fi trebuit să folosească așteptarea aia ca să se apropie de ea, nu? –, drept dovadă, când o auzi că dă să deschidă ușa ascunse repede telefonul, cu fața în jos, să nu se vadă că era încă luminat. Apucase însă să citească, printre alte tâmpenii, și două vorbe pe undeva despre armata plantatorilor de copaci, la care trimiteau postări care mai de care mai greu de evaluat. Se gândise că o armată a plantatorilor de canabis, sau de mac, ar mai fi avut cât de cât sens, dar a plantatorilor de copaci!? Apoi Carmen se băgase în pat goală, lipindu-se de el cu spatele, și el uită instantaneu tot ce se întâmplase în ziua aia, fără să aibă habar, cum se spune în cărți, că armata respectivă avea să joace un rol esențial în viața lui, ca atunci când cineva strigă catalogul, și auzi, pentru prima oară, printre treizeci de alte nume, unul mai mult sau mai puțin banal și habar n-ai că „Nume, Prenume“ va fi cândva soția ta, și vei avea doi copii cu

ea și un divorț oribil, să zicem. De altfel, chiar chestia asta curioasă i se întâmplase lui Grinda mai demult, nu cu ceva la fel de important, prinseseră o jumătate de oră în care erau amândoi acasă, în timpul zilei, doar că Ari era în vacanță și se învârtea și ea pe-acolo, așa că el trebuise să-i pună un film pe Netflix. De data asta, Carmen era cea care aștepta sus în pat. El deschisese în grabă meniul pentru filme pentru copii și-l selectase direct pe cel pe care se nimerise cursorul, în timp ce tot striga la fetiță să vină să vadă un film, rușinat de vocea lui falsă și ademenitoare, gătită de dorința de a face dragoste cu mama ei. Stătuse câteva secunde acolo să se asigure că pornește filmul, apoi mai stătuse un minut să se lămurească ce se întâmplă. Copacii erau animați secvențial, ca niște animale care hibernau. Carmen îl găsisese tot acolo după jumătate de oră, când coborâse îmbrăcată și îi aruncase o privire supărată, fără o vorbă, și Grinda își dăduse deodată seama că uitase că ea îl aștepta și căscase ochii fascinat, alături de Ari cea minunată, la filmul ăla despre Alice în țara minunilor, atunci descoperindu-l el așadar, dintr-o întâmplare, pe Švankmajer, care devenise unul dintre regizorii lui preferați de *stop motion*. Alice, o fetiță cehoslovacă în haine de școală, a cărei frumusețe cuminte trebuia să fie în răspăr cu suprarrealismul macabru al filmului, privea îngăduitoare craniile animalelor care răsăreau din danțele plisate (și care apăreau sau nu în Lewis Carroll? parcă nu) și la copacii care creșteau și scădeau în funcție de cum respira și cum le vorbea ea.

Luni ajunse în Piața Victoriei cu o durere de cap. Văzând pe unul-doi binedispuși la birou, îl apucară dracii. Ce motive puteau să aibă? Faptul că, deși luna era rău, cel puțin... cel puțin... suntem aici cu oameni... nu putem muri singuri? Încercă să se consoleze cu ideea că cei binedispuși măcar nu erau români, ai noștri nu săvârșesc o asemenea eroare de gust. Încă de când se deschisese, OKDBR fusese compania cu cei mai mulți străini din România, și de atunci procentul crescuse și

mai mult, în companiile mari din București erau angajați 1% străini, la ei erau 11%. Se trezi că Aufderheide îi făcea semn să treacă în biroul lui. Grinda deschise ușa de sticlă, așteptând să iasă secretara.

— Ai întârziat.

— Am un început de gripă...

— Nu ține. Dacă ar fi fost un început de chelie, mai înțelegeam. Am nevoie să fii aici, la program, să dai vocea ta celor fără voce, zise el, râzând complice de sloganurile pe care compania li le repeta în fel și chip.

Fără nici o tranziție, austriacul începu să-i povestească despre problemele lui cu Iolanda. Făcuse cea mai mare greșeală din lume, zicea, căsătorindu-se cu femeia vieții lui.

— Stai liniștit, cea mai mare greșeală din lume e de fapt a ei, că s-a căsătorit cu tine.

— A, da? zise celălalt, fără să intre în joc, și lui Grinda îi păru rău că glumise.

Stătu o vreme în cubiculul lui cu ochii în bagdadii și o activitate cerebrală nulă. Era uimitor că gândurile pe care mintea omului, acea bijuterie nemaipomenită, le formula când omul stătea pe scaun fără să facă nimic, în tren sau la birou, puteau fi atât de lente. Zăbovi totuși cu această minte, puțin nelalocul lui ca omul murdar în cearșafuri curate, în duminica pe care o petrecuse cu Carmen Ottomanyi, care își lăsase fetița la părinți și ajunsese la el sâmbătă la zece seara. Făcuseră dragoste în grădină, într-un sac mare de dormit, nimic de zis. La sfârșit Carmen vruse să intre în casă. Faptul că erau în grădină, în sac, i se părea deodată ridicol. Beculețul începu să clipească, așa că își puse căștile pe urechi.

— *Thank you for calling. This is your Romanian interpreter, number 03986.*

La OKDBR, numerotarea interpreților începuse de la o mie, nu se știe de ce. Poate nu voiau să existe situația în care te prezentai clientului ca interpretul nr. 3, să sune a trei frați care au o afacere de traduceri în curte. Dacă spuneai că ai numărul 03986,

asta presupunea că lucrezi într-o companie uriașă, monstruoasă. Oamenii aveau încredere numai în lucrurile monstruoase. Oricum, cu freelanceri cu tot, care lucrau de-acasă, OKDBR avea mii de traducători și interpreți.

—...Să discutăm puțin despre rezultatele analizelor dvs., traduse Grinda.

— Stimate domn, încep bătrânul, cu o extraordinară așezare în voce. Eu am 85 de ani și sunt un om simplu, de la țară, cum se zice pe la noi. Vă rog din capul locului să-mi explicați lucrurile acestea de natură medicală în așa fel încât să le pot înțelege și eu cât de cât. Vă mulțumesc tare mult de pe-acum!

Asistenta britanică ascultă cuminte și păru că o încântă să fie astfel prevenită.

— Aceste analize sunt... bune, traduse Grinda. Ar fi o singură problemă, dar nu vă îngrijorați. Nivelul fierului în sângele dvs. este puțin cam scăzut.

— Am înțeles, am înțeles pe deplin acum, domnul meu. Am o lipsă de fier în sânge deci! Sigur că da.

Și asistenta, și Grinda fură profund satisfăcuți de acest răspuns. Se comunica.

— Da, da, asta e. Acest lucru este probabil legat de boala de ficat pe care o aveți...

— Stați să îmi notez și eu... Dacă spune doamna doctor, apoi așa trebuie să fie; eu nici nu mai citesc ziarul, și, la vârsta mea de 85, de unde să mă mai pricep eu!?

— Recomandarea noastră este să vedeți un hematolog.

— Am înțeles, am înțeles...

— Uitați, v-am făcut o programare pentru marți, de acord?

— Nu, răspunse bătrânul, cu o fermitate milenară.

— Nu puteți marți, să căutăm altă zi?

— Nu doresc să mă duc la nici un hematolog.

Grinda traduse, stăpânindu-și o veselie interculturală greu de explicat, și o ascultă pe asistenta deconcertată care-și aduna cu grijă argumentele.

— ...așa că, încă o dată, pe baza întregului dosar medical, a spitalizărilor anterioare, a diagnosticelor, echipa noastră de doctori a stabilit foarte clar că după externare trebuie să continuați investigația la hematologie, pentru a elimina...

— Nu am nevoie să mă duc la nici un hoț de hematolog. La mine așa fluctuează sideremia.

După ce își scoase căștile, Grinda își notă două vorbe despre *call* în jurnalul lui, cu cine vorbise, între ce ore. Exista un *log* automat al companiei, evident, dar, notându-și ceva pe hârtie despre conversația respectivă, simțea cumva că o mai scoate puțin din istoria finanțelor sau a birocrăției medicale și o băga în istoria oamenilor. Lucra la OKDBR de la înființare, prelua mii de *call*-uri pe an, mai mult decât centralistele de taximetrie, dar nu devenise manager. Ar fi fost mai bine plătit, dar și-ar fi luat la revedere de la cohortele de bătrâni, de muncitori agricoli și de țigănci din Marea Britanie și din SUA, care nu se descurcau în engleză și erau cumva responsabilitatea lui. Beculețul clipi din nou, dar pe ecran văzu că Iolanda Igna se oferă să preia clientul, și Grinda o lăsă. Iolanda trăgea tare să-și îmbunătățească scorurile, probabil ca să plece la altă companie, dar asta nu era treaba lui. OKDBR era acum cea mai mare companie de traduceri din Europa Centrală și de Est, să lucrezi acolo putea fi insuportabil chiar și fără să ai o relație cu propriul manager. Ploua tare. Se aprinse ledul pe non-medical, un *call* prin Wells Fargo.

— ...*May I introduce myself to your client now?*

Foarte repede, Grinda avu o imagine destul de clară despre acest client. Era o băbuță încă vie la minte, baptistă emigrată din România în anii '60 și rămasă văduvă după ce toată viața interfața ei cu societatea fusese bărbată-su. Ea se ocupa să recreeze un apartament românesc cu mileuri și icoane într-un complex american de bloculețe semi-prospere. Trebui să-i explice că are o restanță la plată, 180 de dolari. Suma imensă o paraliză pe bătrână.

— Doamne Maica Domnului, cum să am eu asemenea datorii!? Să-i spuneți colegului că eu mă chivernisesc extraordinar de bine și am doar rata de 45 de dolari pe care o plătesc la întâi ale lunii, joia...

— Este vorba de altceva, de contribuția lunară care vi s-a calculat, reveni Grinda, pentru a acoperi suma de 9.800 de dolari pe care ați plătit-o cu acest card în două tranzacții, pe 19 și pe 20 septembrie.

— Suma de cât? se informă bătrâna.

Picăturile de ploaie pe geam erau absolut nelalocul lor într-o multinațională. O companie care se respectă nu permite să fie atinsă de ploaie. Asta distruge spiritul combativ. Ideea că afară există apă, există viață, este pernicioasă. Era în ansamblu mai eficient să nu ai ferestre deloc, să funcționezi doar cu lumina electrică și aer condiționat, pentru că așa productivitatea angajaților era mai mare. Grinda se cam decuplase de la fraudă și traducea mecanic. Reieși că da, bătrâna își pierduse cardul acum vreo lună, dar cui era să se adreseze? Fata era la mama dracu', în Boston, nu avea cum să vină. Îi dictă bătrânei numărul de telefon la care fiica ei putea să sune la bancă.

— 470, spuse Grinda, cât putu el de limpede.

— Da...

— 875...

— Da...

— 28, 97.

— Patru...

— 470... 875... 2897.

— Șapte cinci?

— Vă repet numărul, 470...

— Șapte zero? Parcă ați zis adineauri șapte cinci.

Afară tună așa tare, încât Grinda tresări. Nu mai auzi ce spunea bătrâna, și el însuși simți o uscăciune în gât și trebui să-și dreagă vocea de mai multe ori.

— Să vă spun numărul de la început, doamnă, ca să fim siguri că nu ne încurcăm, da? 470 875 2897.

—...Doi opt nouă șase?

— 97.

— Nouă șase.

— *Bear with me while I try to get the number across to this lady,* spuse Grinda.

— *No problem, go ahead,* îi răspunse tipul de la bancă, neașteptat de amabil.

— Doamnă, ultimele două cifre sunt nouă și șapte, spuse el cu o strâmbătură. Ca să te deranjeze să zici șapte trebuia să fii încă destul de imatur.

— Nouă și șase.

— Doamnă, nu vă faceți griji, nu e așa grav. Să sune fata dvs. și se va găsi o soluție. La sfârșitul numărului, avem 9 și 7, adică nouă, apoi scădem doi, și obținem șapte.

Abia acum bătrâna înțelese corect. Până la urmă fusese stupid din partea lui să-i tot repete ceva ce evident ea nu înțelegea, în loc ca, de la bun început...

— *May the interpreter check for comprehension?* adăugă el, cuprins de o sumbră bănuială.

— *OK, interpreter,* spuse tipul de la bancă.

— Citiți-mi, vă rog, numărul, ca să verificăm.

— ...Doi opt nouă șase.

Grinda bău un pahar întreg de apă. Tipul de la bancă, cu o caracteristică politețe dezgustătoare, hotărî că avea să sune el a doua zi din nou, așa că începură să-și ia la revedere. O înfrângere. Își rută următoarele *call-uri* către freelanceri și plecă înainte să se termine cele două ore pe care le petrecea de obicei în plus. Ieșit din clădire, rămase înmărmurit de cât de primitoare era lumea, aerul ei cald în care, în spatele fumului de eșapament, se simțea totuși un parfum divin, compozit, și cât de puțină legătură avea acest aer al serii cu idioțenia a tot ceea ce făcuse el între patru pereți până atunci. Până și în parcare subterană se putea încă simți acest aer care îl surprinsese pe Grinda, deși aici bineînțeles nu se mai auzeau păsările. Plăti visător la aparatul care altădată îl enerva atât de tare, selectă

DORESC CHITANȚĂ, trase chitanța, o mototoli și o aruncă în coșul plin cu chitanțe mototolite; în clipa aia văzu că în coș era și un fluturaș pătrat, prost tipărit, pe care scria ceva stupid, Plantează și tu! sau poate: Dacă toți am sădi un copac, ehe!, ceva de genul ăsta, iar dedesubt, sec, ca o semnătură: Armata plantatorilor de copaci. Asta îl binedispuse. E nevoie și de idealști, e nevoie și de ONG-uri din-astea, dracu' să-i ia!

Ridică geamul abia când intră pe autostradă. În fața lui mergea un motociclist care părea un rigid cavaler al apocalipsei, dar nu făcea altceva decât să ducă unui amic o ladă de pește. Deodată se trezi că un Audi albastru intră razant în fața lui, frânează o clipă, iar șoferul îi face semn cu degetul mijlociu și apoi îi arată spre dreapta cu un gest scârbit. Se lămuri și Grinda că mergea cu mașina lui pe banda a doua cu 60 la oră, absorbit de gânduri și de acea veselie, atât de rară la el. Trecu pe banda întâi, fără să se enerveze, ba se trezi chiar că îl admiră pe celălalt, cum îi tăiasse fața la milimetru, apăsase frâna doar o fracțiune de secundă, cât să i se aprindă luminile pe spate (adică: abia te miști!), apoi îi făcuse semn cu degetul (te fut!) exact atunci când Grinda, cu atenția trezită de frâna celuiilalt, se uita înainte, și anume exact acolo unde îl putea vedea, chiar în centrul spațiului dintre cele două scaune, și apoi cu degetul mare spre banda din dreapta (du-te dracu' pe banda întâi dacă dormi la volan!, în sensul ăsta). ăsta era un om coordonat, probabil foarte capabil. Tocmai trecea pe lângă pădurea Ivirești, care se întindea neagră pe ambele părți ale drumului.

Sâmbătă, Carmen Ottomanyi îl aștepta pe partea cu mozaicul de la MȚR, unde creștea un oțetar amărât, dar verde, în stația lui 300. Ieșise din mașină și fuma. Chiar așa, de departe, Grinda simți jetul direcționat de căldură care venea de la ea spre el. Ce bine era ca femeia pe care o iubeai să fie deja acolo, numai că ea niciodată nu era deja acolo, ca să-ți prilejuiască această senzație neprețuită că brațele ei sunt întinse și pregătite atunci când tu cazii în acea întâlnire. Să vezi adică părul ei de departe